
Kesit Akademi Dergisi
The Journal of Kesit Academy

ISSN:
Yıl: 1, Sayı: 1, Eylül 2015, s. 79-95

Yrd. Doç. Dr. Galip ALÇITEPE
Manisa Celal BAYAR Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü,
mehmetaligalip@yahoo.com

J. W. CROWFOOT İMZALI ALEVİLİKLE İLGİLİ ÖNEMLİ BİR ÇALIŞMA: 'KAPADOKYA KIZILBAŞLARINDAN ARTA KALAN'

Özet

XIX. Yüzyıl'ın ilk yarısından itibaren Avrupa ve Amerika'da yayınlanan akademik araştırma dergilerinde Osmanlı İmparatorluğu üzerine yazılmış çok sayıda makale vardır. Osmanlı coğrafyası ile ilgili yazılar irdelendiğinde aleviliğin bir çekim merkezi olduğu görülmektedir.

Bu çalışma J.W. CROWFOOT tarafından kaleme alınan ve The Journal of The Anhropological Institute of Great Britain and Ireland ' da 1900 yılında yayınlanan ' Kapadokya Kızılbaşları'ndan Arta Kalan ' adlı makale üzerine kurgulanmıştır. Makale, Alevilik üzerine antropolojik saptamalar yansıtması nedeni ile büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kapadokya, Antropolojik Çalışma, Crowfoot, Alevilik.

AN IMPORTANT WORK ABOUT ALEVİSM WİTH J. W. CROWFOTT SIGN: 'SURVIVAL AMONG THE KAPPADOKIAN KIZILBASH (BEKTASH)'

Abstract

Since the first half of the XIX. century, It has written numerous articles on the Ottoman Empire in the academic research journals published in Europe and America. When the Ottoman geography related articles examined, It is observed that Alevism is a center of attraction.

This is constructed on an article which is published in The Journal of The Anthropological Institute of Great Britain and Ireland by John Winter CROWFOOD is

founded in 1900. The article is important to idnety the anthropological stuides on alevism.

Keywords: Cappadoccia, Studies of Anthropological, Crowfoot, Alevism

GİRİŞ

XIX. Yüzyıl'ın ilk yarısından itibaren Avrupa ve Amerika'da yayınlanan akademik araştırma dergilerinde Osmanlı İmparatorluğu üzerine yazılmış çok sayıda makale vardır. Osmanlı coğrafyası ile ilgili yazılar irdelendiğinde aleviliğin bir çekim merkezi olduğu görülmektedir.

Makalelerin hemen hemen tamamının ortak sonucu, alevilik İslam'ın değişik bir yorumudur. Bütün bu saptamanın yanı sıra alevilik, bir İslami mezhep olan Şiilik ile, hristyanlık ve kökleri Anadolu tarihinin derinliklerine inen paganizmden de etkilenmiştir.

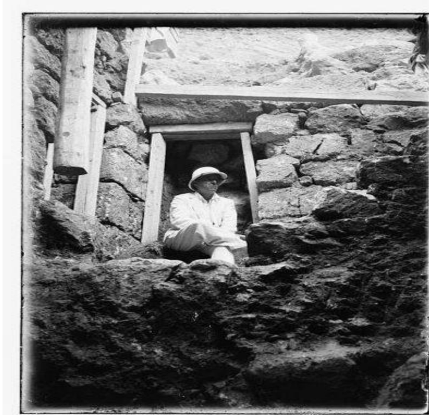
Bu görüşleri savunan bilim insanlarından; William CLARCK, alevilerin İncil kaynaklı doktrine sıkı sıkıya bağlı olduklarını belirtmektedir (1).

R. LEONHARD, Paphlagonia adlı kitabında alevilerin kuzeyde Yeşilırmak, güneyde Toroslar ve Mezopotamya'ya değin uzanan büyük coğrafyada yaşadıklarını, hristyanlıkla pagan kültüre dair ritüellere önem verdiklerini belirtmektedir (2).

Birinci Dünya Savaşı yıllarında İngiliz Deniz Kuvvetleri Komutanlığı İstihbarat Dairesi tarafından hazırlanan ' A Handbook of Mesopotamia' adlı kitap (3) ile antropolog Leon DOMINIAN (4) ' a göre alevilik; şiilik, hristyanlık ve paganizmin ortak yorumlanması sonucu doğmuş bir dinsel akımdır.

Bir evangelist misyoner olan Stephen van RENSSELAER TROWBRIDGE ,alevilikde Tanrı'nın Hz. Ali vasıtası ile ruhdan cisme dönüştüğünü belirtmektedir. Yazar bir alevi dedesi ile yaptığı görüşmede, dedenin, 'İsa ile Ali aynı ruhda bütünleşmektedir' dediğini iddia etmektedir (5). TROWBRIDGE'e göre bu, teslis inancının islamik yorumudur.

JOHN WINTER CROWFOOT KİMDİR?

RESİM- 1: John Winter CROWFOOT (6).

1873' de doğmuştur. Lincoln Katedrali Şansolyesi'nin oğludur. Marlborough ve Brasenose Kolejleri'nden mezun olduktan sonra Oxford'da okumuştur.

Arkeolojiye ilgisi nedeni ile 1897 yılında Atina'da İngiliz Arkeoloji Okulu öğrencisi olarak Anadolu ve Yunanistan'da bir yıl geçirmiştir. 1899-1900 Birmingham Üniversitesi'nde Öğretim Üyesi olmuştur. 1901 yılında Milli Eğitim Yardımcısı sıfatı ile Mısır Sivil Hizmet Hareketi'ne katılmış ve 1903 yılında Hartum'da Gordon College Müdür Yardımcısı olmuştur. 1909 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişi olarak Mısır'a dönmüş,. 1914'de Hartum'da Sudan Eski Eserler Dairesi Müdürlüğü'ne atanmıştır. 1928-1930 yılında Jerash / Gerasa deYale Üniversitesi ve BSAJ ortaklığı ile gerçekleştirilen kazıları izlemiştir. 1935 yılında BSAJ'dan emekli olmuştur. 1951-1953 yılları arasında BSAJ Konseyi Başkanlığı'nı yürütmüş,1953' de ölmüştür.

Yayınlanmış Kitapları:

1- Memories of The Archaeological Survey of The Egypt Exploration Fund, London, 1911.

2-Wedding Customes In The Northern Sudan (The Sudan Printing Press, Khartum, 1922) (7).

MAKALE HAKKINDA KISA BİLGİ:

' Survival Among The Kappadokian Kızılbash (Bektash)' adlı makale; The Journal of The Anthropological Institute of Great Britain and Ireland adlı dergide 1900 yılında vol. 30, 305-316. sayfalar arasında yayınlanmıştır. 316-319. sayfalar arasında antropolojik gözlemler, 319-320. sayfalarda ise makale ile ilgili bilimsel tartışma yapılmıştır. Adı geçen derginin ilk sayısı 1837 yılında çıkmıştır. Makalede bir adet harita ile dört alevi kimlikli dedenin sekiz adet fotoğrafı ve antropolojik ölçümlerin işlendiği 4 grafik vardır.

Yukarıda bahsi geçen makale, tartışma kısmı hariç aşağıda verilmiştir:

' SURVIVAL AMONG THE KAPPADOKIAN KIZILBASH (BEKTASH)'

'KAPADOKYA KIZILBAŞLARINDAN ARTA KALAN'

1900 yazında Oxford'daki Craven Committee ve Brasenose Akademi üyeleri tarafından J. G. ANDERSON'la birlikte Kapadokya'daki arkeolojik eserleri incelemek amacı ile görevlendirildim. Bu bölgede Kızılbaşlar'ın yoğun olduğunu biliyordum. İkincil bir konu olmak kaydı ile Kurul üyelerine öneride bulundum. Beni destekleyen herkese teşekkür ederim.

Kapadokya'da ağustos ayı, yılın diğer aylarına göre çok hareketlidir. Herşeyden önce hasat mevsimidir. Köylülerin harıl harıl çalıştığı bu dönemde, ben de, onlarla harman yerinde uyudum. Üç mevsim boyunca bizlere her türlü hoşgörü ile yaklaşan Mihail ÜLKEROĞLU'na özellikle teşekkür ederim. Çalışmalarımızda onun emeği çoktur.

Yaz boyunca alevi kimliği üzerine gözlemde bulundum. Hristyanlar onların iyi insanlar oldukları konusunda nerede ise hem fikir… Ancak söz konusu Ortodoks Türkler olunca işin rengi değişiyor. Çünkü bu kitle, alevileri küçümsüyor.

Kızılbaş adının en az dörtyüz yıllık bir geçmişi var. Kelime anlamı kırmız başlık takan demektir. Halk arasında bu adlandırma ile ilgili onlarca hikaye var.

Bize zaman zaman destek veren Kaymakam Bey, başa bağlanan kırmızı şeridin gevşek bağlandığını söyledi. Bu konuşmanın geçtiği sohbette Bektaşi geleneğinden gelen dervişler, şarap içip dua ettiler. O an ki izlenimime göre şunu rahatlıkla söyleyebilirim:

' Alevilik adı altında Ali'ye tapınma izleri görülüyor'.

Töreni yönetenlerden biri ' Selam Olsun, Ya Bektaşi'ye' dedi. Bektaş, altıyüz yıl önce yaşamış bir dervişin adıdır. Burada bilinmesi gerekli bir diğer önemli husus da Modern Osmanlı ordusu kurulmadan önce var olan yeniçerilerin tamamının Bektaşi olmasıdır.

Kızılbaşlıkla ilgili ilk bilimsel gözlem, Sir Charles WILSON'ın ' Murray 's Guide' adlı eseridir.

Charles WILSON, şii gelenekten gelen inanç sisteminin şiilik, pagan kültürü, maniheist bakış ve hristyanlığın bir potada eritilmesi ile oluştuğunu iddia etmektedir.

I. Selim ve Muhteşem Süleyman döneminde alevilerin yoğun olarak yaşadığı Fars egemenliği altındaki bölgeler işgal edildi. Kızılbaşlar Batı Anadolu'dan Doğu Afganistan'a kadar geniş bir coğrafyaya yayılmıştır.

Maniheizm ve Alevilik arasındaki ilişki Selçuklu dönemine değin gider. Fars dilini ve kültürünü benimseyen Selçuklular devrinde maniheizmde var olan ana tanrıça Ma, İslam'a bu bağlamda şiiliğe adapte edilmiştir

Kızılırmak'ın doğusunda yer alan Ankara'daki köyler, nerede ise yarı yarıya boşalmış durumdadır. Ankara'dan doğuya gitmek isterseniz iki ayrı rotayı kullanabilirsiniz.

Kuzeye Kalecik'e giderken nehir üzerindeki tarihi köprüden geçmek zorundasınız. Kırşehir üzerinden Hacıbektaş ve Kayseri'ye ulaşmak isterseniz bu defa haç motifli Çeşnigir Köprüsü'nü kullanmak durumundasınız. Bu bölgede önemli Kızılbaş köyleri ile karşılaşırsınız. Haydar Sultan ve Hasan Dede'nin makamları bu yoldadır.

Çeşnigir Köprüsü, Kızılırmak üzerinde derin ve dar bir vadide kurulmuştur. Haydar Sultan bu vadinin güneydoğusundadır ve arkeolojik değer taşımaktadır. Bu civardaki köylerde Ermeniler, Kürtler, Türkler, Yörükler barış içinde yaşamaktadırlar. Vadideki kayalıklar ve mağaralar zaman zaman yönetimin zulmünden kurtulmak amacı ile bir tür sığınak görevi de üstlenmiştir. Burada belirtmemiz gerek bir husus da, zulmün Osmanlı ile sınırlı olmadığı gerçeğidir. Biz burada Roma dönemimden beri süregelen bir zaman diliminden söz ediyoruz.

RESİM-2 : Çeşnigir Köprüsü (8)

Türbenin içinde yeşil örtülü bir sanduka var. Ali'yi sembolize eden bir bayrak,bir hançer, iki bronzdan imal edilmiş mızrak ucu; türbenin diğer aksesuarı idi.

Camii, Anadolu'da hemen her kasaba ya da köyde görülebilecek türden…Elli yıl önce restore edilmiş.

Köyde yaşlı bir kadının varlığından söz edildi. Bilge kişiliği nedeni ile saygı duyuluyor. Yunanca biliyor olmam, kadının ilgisini çekmiş. Sohbet etmek istiyor, ama, sorun şu ki, çok iyi Türkçe bilmiyorum. Kısa boylu, eğreti elbiseli, kınalı saçlı bu yaşlı kadın, aslında karizmatik bir yapıya sahip…

Elimden tuttu, bir kuyunun başına götürdü. Kuyudan yoğun bir kükürt kokusu geliyor. Başını kuyunun ağzına dayadı. Kısa bir süre gözleri kapalı olarak nefes alıp verdi. Bu ritüeli en az üç defa tekrarladı. Ardından öce inledi, sonra da yere yattı, debelendi. Şeyhin oğlu onun bir kahin olduğunu ve yeni bir kehanette bulunacağını söyledi. Kadının konuşmasını dili döndüğünce bana çevirdi:

' Ben çok dindar biri değilim. Olması gerektiği kadar dindarım. Allah yolunda yürüyorum. Haydar Sultan'ın türbesinde mum yakar, onun adına koyun kurban ederim.'

Bu mealde bir süre konuştu, ardından evine gitti.

Türbenin bir tür rahibi diyebileceğimiz görevlisine şeyh diyorlar. Şeyh, halk arasında peygamberin temsilcisi olarak görülüyor. Kadının Şeyh'den icazet aldığına , gerektiğinde peygamberle iletişime geçtiğine inanılıyor. Kadının hastaları iyileştirdiğine yönelik çok sayıda hikaye dinledim.

Eylül başında Fars kökenli bir bayram yaşandı. Çok sayıda koyun tanrı adına kurban edildi. Kızılbaşlar, Farsiler'den farklı olarak bu eylemi yılın belli dönemlerinde yapıyorlar. Sir Henry RAWLINSON, Kürdistan'da Aliyullahiler'in Davut'a ait olduğu iddia edilen türbede düzenlediği törenlerden söz etmektedir. Burada gördüğüm ritüel, RAWLINSON'un anlattıkları ile birebir örtüşüyor.

RESİM-3: Sir Henry RAWLINSON

Gittiğim ikinci köy, Kızılırmak'ın ikibuçuk saat güneydoğusunda, Yahşihan'daki Denek Madeni'nin ikibuçuk batısındaki Hasandede'dir.

Köyde doksan- yüz civarında ev var. Çok garip ama köydeki erkeklerin çoğunun adı K-Haydar…

Şeyh Efendi, beni köy odasında ağırladı. Efendi hazretleri bana gelenekler konusunda aydınlattı. Köyün eteklerinde Mekke'den getirildiği taşlardan yapıldığına inanılan bir camii ve türbe var. Türbede Hasan Dede'nin sandukası ve bir sancak var. Sancak, bir tür askeri bayraktır. İki oğlu ve bir kızı da aynı türbe içinde yatıyor.

RESİM-4: Hasandede Camii ve Türbesi (Kırıkkale merkez ilçeye bağlı, kent merkezine 12 km. uzaklıktaki Hasandede kasabasındadır. Cami ve türbe yan yanadır. Caminin minaresi tarafındaki ilk türbe Hasandede'ye (Doğanbeğ) ait olup, ikinci türbe ise oğulları Şeyh Halil İbrahim, Şeyh Mustafa ile kızı Ümmühan Ana'nın müşterek türbeleridir. Hasandede Camii 1605'te yapılmıştır. Kare planlı, kesme taştan, kalın duvarlıdır. Doğu ve batı yönleriyle giriş kapısının iki yanında ikişer pencere yer almaktadır. Kuzey cephesinin ortasında taş söveli ve basık kemerli bir giriş kapısı bulunmaktadır. Gövdesi tuğladan olan minare, pabuç kısmına kadar kesme taştan yapılmıştır) (9)

Sultan Mustafa döneminden beri, İstanbul'dan her yıl bakım amacı ile altıbin kuruş gönderiliyormuş. Son yıllarda yaşanan ekonomik kriz nedeni ile 2/3 azaltılmış. Şeyh Efendi, bu durumun geçici olduğunu söyledi.

Bu köyde dinsel gelenekler, titizlikle korunuyor.

Horasan'dan gelen Hacı Bektaş, Hoca Ahmed Yesevi'nin öğrencisidir. Hacı Bektaş, karısı ile Kayseri'ye oradan da bugün Hacıbektaş denilen yere geldi. Orada da öldü. Burada adını yaşatmak amacı ile bir türbe inşa edildi.

Köydeki Şeyh, yanlış bir anlatımla bu olayların Hz.Muhammed'den hemen sonra yaşandığı iddiasında bulundu. Şeyh' e göre daha Osmanlı Devleti kurulmamıştı. Altıyüz- altıyüzelli yıl önce XIV. Yüzyıl'da kurulan Yeniçeri Ocağı, kendilerine pir olarak Hacı Bektaş'ı seçtiler. Hasan Dede de, gerçekte bir yeniçeri idi. Tam dokuz kez Hacıbektaş'ı ziyaret etti. Daha sonra bir süre Kırşehir'de kaldı. Oradan ayrılıp bugün mezarının bulunduğu köye geldi. Hasan Dede'nin gerçek isminin Salahaddin olduğu iddia ediliyor.

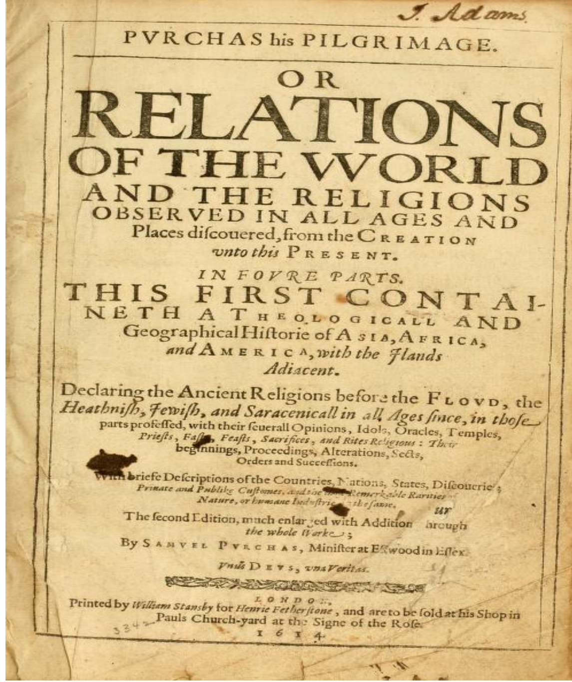
Selçuklu Türkleri ile Anadolu'ya yerleşen sufiler, hala saygı ile anılmaktadır. Konya'da Mevlana, Ankara'da Hacı Bayram buna örnek gösterilebilir.

Mısırlı bir arkadaşım, Hacı Bektaş'la ilgili ' Anemone' adlı bir kitapdan söz etmiş,bana da, hediye etmişti. Kitap, 1277 H 'de Kahire'de basılmış.

İstanbul'da yine Hacı Bektaş'la ilgili basılan bir başka kitapta yukarıda sözü edilen türbenin XVI. Yüzyıl'da yapıldığını belirtmektedir. Vakıa, sözü edilen yapı, bende de, XIV. Yüzyıl'a ait değilmiş izlenimi uyandırıyor.

Bektaşiler, kendilerini tanımlarken genellikle kızılbaş diyorlar. Farklı bağlantılarla gelişen iki dinsel hareket tek bir adı kullanmaktan beis duymuyorlar. Bu adlandırma meselesi Elisabeth dönemi tarihçileri arasında bile ele alınmıştır.

Samuel PURCHAS'ın 1617' de üçüncü baskısını yaptığı ' His Pilgrimage' adlı çalışmada doğuya seyahat eden tüccar ve seyyahların gözlemleri toplanmıştır.

J. Adams

PVRCHAS his PILGRIMAGE.

OR

RELATIONS
OF THE WORLD
AND THE RELIGIONS
OBSERVED IN ALL AGES AND
Places discouered, from the CREATION
vnto this PRESENT.

IN FOVRE PARTS.
THIS FIRST CONTAI-
NETH A THEOLOGICALL AND
Geographical Historie of ASIA, AFRICA,
and AMERICA, *with the Ilands*
Adiacent.

Declaring the Ancient Religions before the FLOVD, the
Heathnish, Iewish, and Saracenicall in all Ages since, in those
parts professed, with their seuerall Opinions, Idols, Oracles, Temples,
Priests, Fasts, Feasts, Sacrifices, and Rites Religious: Their
beginnings, Proceedings, Alterations, Sects,
Orders and Successions.

With briefe Descriptions of the Countries, Nations, States, Discoueries,
Priuate and Publike Customes, and the ... *Remarkable Rarities* ...
Nature, or humane Industrie ... *the same.*

The second Edition, much enlarged with Addition ... through
the whole Worke;

By SAMVEL PVRCHAS, Minister at Eastwood in Essex.

Vnus DEVS, *vna Veritas.*

LONDON,
Printed by *William Stansby* for *Henrie Fetherstone*, and are to be sold at his Shop in
Pauls Church-yard at the Signe of the Rose.
1614.

RESİM-5: Samuel PURCHAS, His Pilgrimage, London, 1614.

Kitaba göre, kızılbaşlara belli bölgelerde tolerans gösterilmektedir. Ancak bu durum ülkenin tamamı için geçerli değildir.

Toleransın bu denli olmasının bir nedeni, kuşkusuz geçmişte yaşanılan olaylardır.

XV. Yüzyıl'ın ikinci yarısında Doğu Anadolu'da Uzun Hasan'ın ortaya çıkması ile Osmanlı Egemenliği tehlikeye girdi. Uzun Hasan Akkoyunlu hükümdarı olup Türkmen'dir. Trabzon Rum İmparatoru'nun kızı ile evlenmiş, bu vesile ile Hristyanların ve İranlılar'ın desteğini kazanmıştır..

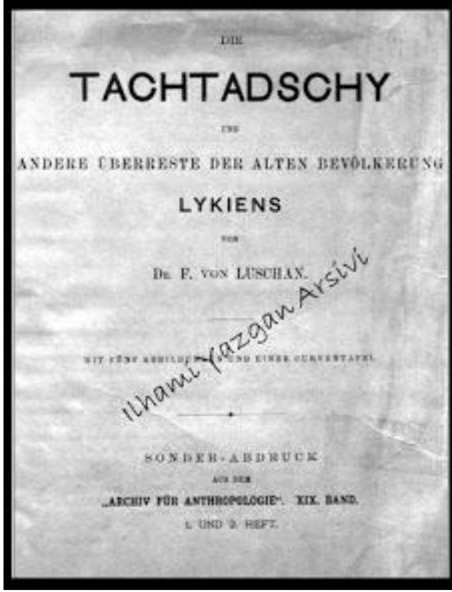
Şeyh Haydar adını alan Uzun Hasan, Otlukbeli'nde Fatih Mehmed'e yenildi.Askeri gücünü yitirdi.1478'de öldü. Kızkardeşi Safevi Devleti'nin kurucusu Şah İsmail'in annesidir.

Şah İsmail ve babası Osmanlı Devleti'ne hasmane bir tutum izlediler. Selçuklu'dan beri Anadolu'da varlığını sürdüren sufilerin desteğini kazandılar.

PURCHAS' a göre, taraftarlarına ilk kırmızı başlık giydiren dini lider, Şah İsmail'dir. Aynen babası gibi, Ebu Bekir, Ömer ve Osman gibi İslam Dünyası'nın hürmetle andığı isimleri lanetlemiştir.

Haydar'ın öyküsünü anlatırken Hasan Halife ve oğlu Şahkulu'dan da söz eder. Şeyh Haydar'ın halifelerinden Hasan'ın oğlu Şahkulu, Anadolu'da büyük bir isyan çıkartmıştır. İsyan bastırılmış, Şahkulu öldürülmüş, taraftarları Modon ve Koron'a sürülmüştür.

Prof. Dr. Von LUSCHAN, Likya Tahtacıları adlı çalışmasında alevilerin hiçbir şekilde traş olmadığını belirtmektedir.

TACHTADSCHY

ANDERE ÜBERRESTE DER ALTEN BEVÖLKERUNG

LYKIENS

DR. F. VON LUSCHAN.

SONDER-ABDRUCK

„ARCHIV FÜR ANTHROPOLOGIE". XIX. BAND.

1. UND 2. HEFT.

RESİM—6:F.vonLUSCHAN,Tachtadschy,1890 (10)

PURCHAS ise bu konuda Şah İsmail 'in makul ölçülerde traş olunabileceğini söylediğini iddia etmektedir.

Öte yandan Osmanlı yönetimi en üstten en alt kademeye kadar kızılbaş sözcüğünü bir hakaret olarak telakki etmektedir.Öyle ki bir resmi yazışmada, Tebriz'de alevilerin öldürülmesi ile ilgili olarak bütün köpekler temizlendi gibi ifade kullanılmıştır.

Marcantonio BARBARO, 1573 yılında yazdığı kitapda tüm bu baskılar sonucunda aleviliğin gizlilik içinde sürdüğünü , saklanmayı tercih ettiğini söylemektedir.

Buna mukabil, Bektaşilik nisbeten daha rahat bir ortamda varlığını sürdürmüştür. 1500 'lü yılların başında ortaya çıkan alevi isyanı, Avrupa'da ortaya çıkan Paulican hareketine çok benzemektedir.

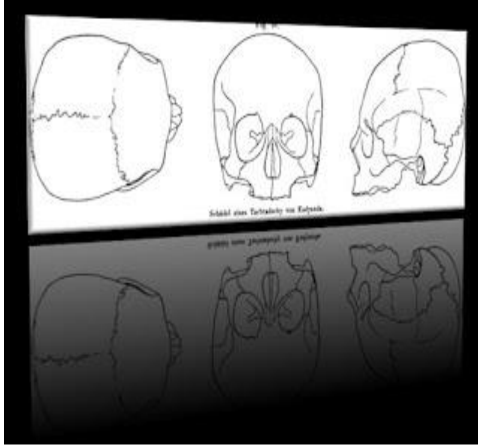
Her iki isyan da, kendi yönetimleri tarafından sapkın bir dini hareket olarak adlandırılmıştır.

William Mitchelle RAMSAY, Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası adlı çalışmasında Anadolu'da hem İslam, hem hristyan ve hem de antik döneme ait çok sayıda dinsel eserin bulunduğundan söz etmektedir. Bu bağlamda cevaplaması gereken bir soru olduğunu düşünüyorum:

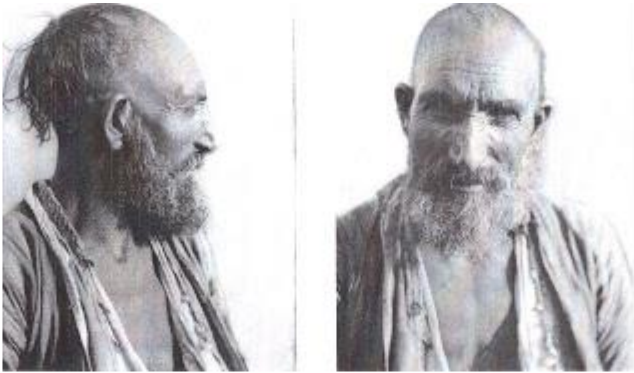
İslam'ın dejenere mezhebi şeklinde tasvir edilen Şiiliğe sempati duyanlar, tahtacı ve hatta yezidi olanlar, bu toprakların insanı değil midir ?

Prof. Dr. LUSCHAN, tahtacıları tartışırken kışkırtıcı açıklamalar yapar. LUSCHAN' a göre, İran kökenli zerdüştlük ve Brahmanizm gibi dinler ile Anadolu' da var olan putperest kültür , Aleviliğin kaynağıdır.

LUSCHAN, tahtacıları fiziksel ve anatomik özellikleri ile incelemiştir.

RESİM-7: von LUSCHAN'a Göre Bir Tahtacı Kafatası (11).

RESİM-7: von LUSCHAN'ın eserinde Fizyolojik Anatomik Olarak İrdelenen Bir Tahtacının Fotoğrafı (12).

Bir köyde camii ya da türbe varsa bulunduğu yerleşim biriminin çekim merkezidir. Hemen her tür sıkıntının çözümü ve sağlıkla ilgili sorunların giderilmesinde türbelerin çeşitli fonksiyonları vardır.

Akdeniz bölgesinde hristyan azizler de, kutsallaştırılmıştır. Adının David ya da Haydar olması arasında bir fark yoktur.

Haydar Sultan Türbesi'ndeki kuyu suyunun peygamber izni ile sağaltıcı özelliğinden söz edilmektedir.

Kutsal kuyu, Anadolu'nun hemen her yerinde görülen bir dinsel motiftir ve hepsinde de bir kahramanlık öyküsü, şifacı özellik ve peygamber izni üçlemesi vardır.

Anadolu'da antik dönemde de Delphi, Apollon ve sağaltıcı özellik üçlemesi ile anılan kuyular bulunmaktadır.

Tüm bu veriler, Anadolu'da antik dönemden beri süre gelen dinsel yaşamın bütünlüğünü göstermektedir.

İslam öncesi dönem hakkında yorum yapmak zor ve nerede ise imkansızdır.

Haydar Sultan'ın şarap içtiği bilinmektedir. Şarap, hristyanlar ve hatta yezidiler tarafından İsa'nın kanı olarak değerlendirilmektedir. İster Bektaşi, ister alevi, isterseniz tahtacı olarak adlandırınız, bu kitlenin şaraba bakışı hakkında detaylı bir bilgi yok.

Buhara ve Semerkand'da yaşayan kitle, Moğol zulmünden kaçarak Anadolu'ya sığınmıştır. Horasan'dan göç eden bu kitlenin, binlerce yıllık bir kültürel birikime sahip olduğu tarihi gerçektir.

Ancak, doğudan batıya göç yalnızca Moğol baskısı ile izah edilemez. Ermenistan'da bulunan taştan yapılma malzemenin Asya kökenli olduğu bilim insanlarınca kanıtlanmıştır.

Göç, binlerce yıl sürmüştür. Kapadokya, önemli bir merkezdir. Helenistik Çağ'dan bu yana önemini korumaktadır. Doğu ve Batı, İskender'den çok önce iletişime geçmiş, Kapadokya 'da yeni bir sentez ortaya çıkmıştır. İlk Hristyanlar buraya yerleşmiş, Selçuklu Döneminde bölge İslam tasavvufunun önemli bir merkezi olmuştur. Kızılbaşlık, işte tüm bu geçmişin mirasçısıdır.

SONUÇ:

John Winter CROWFOOT'un ' Survival Among The Kappadokian Kızılbash (Bektash)' adlı makalesi , alevilik üzerine, batılı bilim insanlarının konuya bakışını göstermesi açısından bir mihenk taşı niteliğindedir.

Bilindiği gibi von LUSCHAN, Likya Tahtacıları üzerine ilk antropolojik çalışma yapan bilim insanıdır. CROWFOOT da, Kapadokya Alevileri hakkında ekte verilmiş olsa da antropolojik gözlemlerde bulunmuştur.

CROWFOOT' a göre, Alevilik, ilkçağdan bu yana sadece Anadolu değil tüm Ortadoğu coğrafyasına hakim olmuş kültürlerden, beslenmektedir. Bu bağlamda alevilik, büyük bir geçmişin somutlaşmış ifadesidir.

KAYNAKLAR

(1) William CLARCK, ' The Kurdish Tribes of Western Asia', **NEW ENGLANDER and YALE REVIEW**, January 1864, vol. 0023, Issue. 86, pp. 50.

(2) bkz; R., LEONHARD, **Paphlagonia**, D. REINMER, Berlin, 1915, pp. 359-373.

(3) A Handbook of Mesopotamia, Naval Staff Intelligence Department, November 1918, vol. I, pp. 135.

(4) Leon DOMINIAN, ' The Peoples of Northern and Central Asıatic Turkey', **BULLETIN of THE AMERICAN GEOGRAPHICAL SOCIETY**, 1915, vol. 47, No.11, pp.844-846.

(5) Stephen van RENSSELAER TROWBRIDGE, ' The Alevis, Or Deifiers of Ali', **HARWARD THEOLOGICAL REVIEW**, June 1909, vol. 2, pp. 340-353.

(6)https://www.google.com.tr/search?q=john+winter+crowfoot&newwindow=1&biw=1280&bih =699&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=ERq0VMHuJau.

(7) http://cosmos.ucc.ie/cs1064/jabowen/IPSC/php/authors.php?auid=54610 ; http://www.pef.org.uk/profiles/john-winter-crowfoot-1873-1959.

(8)https://www.google.com.tr/search?q=ÇEŞNİGİR+KÖPRÜSÜ&newwindow=1&espv=2&sourc e=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=Y8e6VInmBIa0UcyyhNgN&ve.

(9) http://www.kirikkaledergisi.com/hasandede-camii-ve-turbesi/

(10) http://ilhamiyazgan.blogspot.com.tr/2013/06/yyyy.html.

(11) http://ilhamiyazgan.blogspot.com.tr/2013/06/yyyy.html.

(12) http://ilhamiyazgan.blogspot.com.tr/2013/06/yyyy.html

EKLER:

TABLO-I:

İSİM	YAŞ	BOY	BAŞ UZUNLUĞU	KAFA GENİŞLİĞİ	DIŞKULAK	ALIN GENİŞLİĞİ	YÜZ GENİŞLİĞİ	ÇENE KEMİĞİ	BURUN UZULUĞU	BURUN UZUNLUĞU	GÖZLER ARASI MESAFE	SEFALİK İNDEKSİ	YÜKSEKLİK İNDEKSİ	YÜZ İNDEKSİ
MEHMET	58	166,7	176	161	137	112	152	139	64	38	33	91,4	77,8	91,4
HAYDAR	45	170,9	179	161	123	111	139	129	61	36	30	89,9	68,7	92,8
MUSA	21	171,4	178	157	128	110	141	131	56	34	-	88,2	71,9	92,9
EMR-ULLAH	50	155,8	187	164	132	107	147	133	62	35	32	87,7	70,5	90,1
MEMİŞ	35	163,5	175	153	127	103	134	131	58	34	-	87,4	72,5	97,7
HÜSEYİN	56	-	183	159	137	114	146	135	63	38	35	86,8	74,8	92,4
SADIK	27	165,7	189	163	133	110	146	125	54	35	-	86,2	70,3	85,6
BAYRAM	38	162,3	181	153	130	112	138	126	51	35	33	84,5	71,8	88,4
ABBAS	60	163,3	185	156	134	107	145	134	57	35	30	84,3	72,4	92,4
VELİ	65	170,8	189	159	131	114	143	131	55	37	35	84,1	69,3	91,6
MEHMET	40	167,8	187	157	128	107	141	133	55	37	-	83,9	68,4	94,3
CAFER	54	160,5	179	150	138	110	141	124	59	34	34	83,7	77,0	87,9
MUSLU	20	174,4	188	150	139	112	139	132	57	29	-	82,0	73,9	94,9
MUSTAFA	35	158,1	194	160	125	117	151	151	63	35	36	82,4	64,4	99,9
SÜLEY-MAN	38	175,4	191	146	140	104	145	123	58	39	32	76,4	73,3	84,8

TABLO-2: SEFALİK İNDEKSLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

İNDEKSLER	KAPADOKYALI BEKTAŞİ	TAHTACI	LİKYALI BEKTAŞİ
80- 85	7	5	6
85,1- 90	6	7	34
90,1-	1	1	-

TABLO-3: KAFA GENİŞLİĞİ İNDEKSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

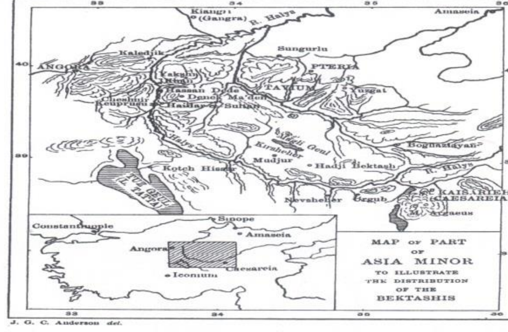
İNDEKSLER	KAPADOKYALI BEKTAŞİ	TAHTACI	LİKYALI BEKTAŞİ
-70	4	-	-
70,1- 75	8	3	10
75,1-	2	10	20

TABLO-4: YÜZ İNDEKSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

İNDEKSLER	KAPADOKYALI BEKTAŞİ	TAHTACI	LİKYALI BEKTAŞİ
-90	3	10	37
90,1- 95	-	1	2
95,1	2	2	1

HARİTA-1: John Winter CROWFOOT'un Rotası

Journal of the Anthropological Institute, Vol. XXX, Plate XXXVI.

FOTOĞRAF- 1/2 : Antropolojik Ölçümü Yapılan Aleviler

Journal of the Anthropological Institute, Vol. XXX, Plate XXXVIII.

VELI EFFENDI (10).

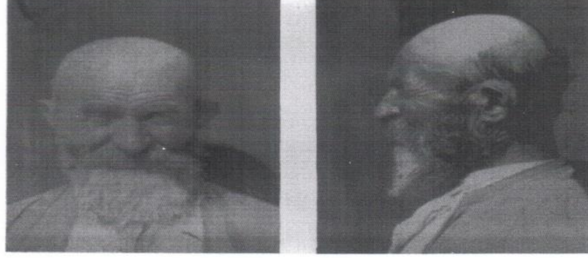
THE SHEIKH OF HASSAN-DEDE.

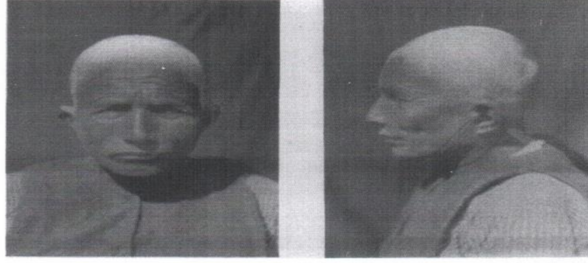
DJAFFIR (12).

BEKTASHI PORTRAITS. FULL FACE AND PROFILE.

Journal of the Anthropological Institute, Vol. XXX, Plate XXXVII.

MEHMED (1).

ABBAS (9).

BEKTASHI PORTRAITS. FULL FACE AND PROFILE.